

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Помелуйко О.М.

студентка,

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ ЯВИЩ ПРИРОДИ

Фразеологічні одиниці завжди займали одне з перших місць по складності перекладу. Фразеологічні одиниці широко використовуються у нашому мовленні, адже роблять наше мовлення яскравішим, емоційнішим, виразнішим, не залежно від того, якою мовою ми розмовляємо – українською чи англійською. Фразеологічні одиниці з семантичним полем явищ природи є достатньо великим шаром лексики та характеризуються досить високою вживаністю.

Метою нашої роботи є обґрунтування та експериментальна перевірка засобів перекладу фразеологічних одиниць з семантичним полем явищ природи з англійської на українську мову на матеріалі «Англо-українського фразеологічного словника» під редакцією К.Т. Баранцева [1].

Спираючись на аналіз наукових джерел українських та зарубіжних вчених, як Л.Г. Авксентьєв, Н.Н. Амосова, С.Г. Гаврін, Т.Ф. Єфремова, В.П. Жуков, В.І. Карабан, В.П. Козакова, Д. Кюрі, Б.О. Ларін, С.В. Лафлін, Ф.П. Медведєв, О.Д. Мешков, Л.І. Ройзензон, В.Н. Телія щодо визначення поняття «фразеологічна одиниця», можна стверджувати, що дане поняття тлумачать наступним чином:

- сталий зворот, стійке поєднання слів, який виступає в мові як єдиний, неподільний за значенням вислів;
- стилістично нейтральні звороти, які позбавлені метафоричності або втратили її;
- стійке поєднання лексем з повністю або частково переосмисленим значенням;
- стійкі словосполучення, які характеризуються втратою первісних реалій і появою нового метафоричного значення.

Зрозуміло, що фразеологічні одиниці мають такі властивості, як образність, експресивність та злитність значення.

Проаналізувавши різноманітні класифікації, ми обрали морфологічну класифікацію, яку пропонує І.В. Арнольд. У результаті дослідження ми встановили, що найчастіше фразеологічні одиниці виступають у ролі дієслова – 52,7%, найрідше – у ролі вигука – 1,05%, а у ролі прийменника не виступають взагалі; у ролі іменника – 20,5%, у ролі речення – 12,6%, у ролі прислівника – 11,05%, у ролі прикметника – 1,05%. Згідно структурам англійських фразеологічних одиниць, які подає І.В. Арнольд, ми отримали такі дані: як дієслово – V + N – 38,9%, V + one's + N – 9,5%, V + one + N – 1,6%, V + subordinate clause – 1,6%, V + and + V – 1,05%; іменник – A + N – 10%, N + prp + N – 5,8%, N + N – 2,6%, N + and + N – 2,1%, 'S + N – 0%, Ns' + N – 0%, N + A – 0%, N + subordinate clause – 0%; речення – 12,6 %; прислівник – Prp + N – 10,5%, Adv + prp + N – 0,5%, N + N – 0%, Prp + N + o r+ N – 0%, Cj + clause – 0%; прикметник – As + A + as + N – 1,6%, жодна зі схем не підходить – 0,5%, A + and + A – 0%; вигук – 1,05%, прийменник – 0%.

Порівнявши структуру англійської фразеологічної одиниці зі структурою еквівалентної української фразеологічної одиниці, ми виявили, що при перекладі структура може як змінюватись (50,5 %), так і залишатись такою ж, як і в англійській мові (49,5 %). Це відбувається через те, що англійська та українська мови різні, англійська мова – аналітична, а українська – синтетична, тому при перекладі ми можемо спостерігати як і зміну структурної моделі, так і її збереження.

При перекладі фразеологічної одиниці перекладачеві необхідно передати її зміст і відобразити її образність, знайшовши аналогічний вираз у мові перекладу і не загубивши при цьому стилістичну функцію фразеологічної одиниці [3]. Бувають моменти, коли за наявності рівноцінного фразеологічного відповідника, доводиться шукати інші шляхи перекладу, тому що він не підходить у даному контексті. Навіть у межах однієї групи фразеологічних одиниць може знадобитися індивідуальне рішення [2]. Для досягнення максимальної адекватності А.В. Кунін використовує такі види перекладу: еквівалент, повний аналог, частковий аналог, описовий переклад, антонімічний переклад, калькування, комбінований переклад [4].

Еквівалент – це наявна у мові перекладу адекватна фразеологічна одиниця, яка співпадає з англійською фразеологічною одиницею за змістом, за образною основою.

Повний аналог – це така стійка фразеологічна одиниця у мові перекладу, яка за значенням адекватна англійській, але за образною основою відрізняється повністю.

Частковий аналог – це така стійка фразеологічна одиниця у мові перекладу, яка за значенням адекватна англійській, але за образною основою частково відрізняється.

Описовий переклад – це переклад шляхом передачі змісту англійської фразеологічної одиниці вільним словосполученням.

Антонімічний переклад – це передача негативного значення за допомогою стверджувальної конструкції або навпаки.

Метод калькування використовується у тих випадках, коли необхідно виділити образну основу фразеологічної одиниці або коли англійську фразеологічну одиницю неможливо перевести за допомогою інших видів перекладу.

Комбінований переклад використовується у тих випадках, коли аналог мови перекладу не повністю передає значення англійської фразеологічної одиниці або має інший специфічний колорит місця або часу.

Опрацювавши способи перекладу фразеологічних одиниць, ми встановили таке їх використання: описовий спосіб – 50% (add another hue to the rainbow – прикрашати те, що й так красиве; be down the wind – бути у стані занепаду), повний аналог – 22,1% (beat the wind – носити воду решетом; drop from the clouds – упасти, як сніг на голову), частковий аналог – 15,8% (it rains cats and dogs – дощ ллє як з відра; wind (one) round one's finger – обкрутити кругом пальця), еквівалент – 6,3% (after a storm comes a calm – після бурі настає тиша; he who sows the wind reaps whirlwind – посієш вітер, пожнеш бурю), калькування – 4,8% (on the windy side – з навітряного боку; all colours of the rainbow – всі кольори веселки), антонімічний переклад – 0,5% (spare one's wind – не кидати слова на вітер), комбінований – 0,5% (like a clap of thunder from a clear sky – як грім серед ясного неба – раптом, несподівано – як сніг на голову).

Найуживанішим засобом перекладу англійських фразеологічних одиниць українською мовою є описовий переклад.

Список використаних джерел:

1. Баранцев К.Т. Англо-український фразеологічний словник. – 2-ге вид., – К.: Т-во «Знання», КОО, 2005. – 1056 с.
2. Козакова Т.А. Практические основы перевода. – СПб.: «Издательство Союз», 2001. – 320 с.
3. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Учебное пособие. – М.: ЭТС. – 2001. – 424 с.
4. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь / Лит. ред. М.Д. Литвинова. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Рус. яз., 1984. – 944 с.